

נדרים ג'

ואיבעית אימא התנא מפרש את
הידות שבאות מדרשה

הגמרא ממשיכה לברר, מדוע המשנה פתחה בדיני כינויים ועברה לפרש את דיני ידות נדרים. ואומרת הגמרא, שידות נדרים נלמדים מדרשה. ומכל מקום התנא לא פתח בידות הנלמדים מדרשה, שכן דרך התנא לפתוח ולומר את הדברים הפשוטים וברורים, ואחר כך לפרש את ידות נדרים שנלמדים מדרשה.

ומקדימים ושונים את ידות נדרים לפני הכנויים
שואלת הגמרא, לפי מי שאמר שכינויים הם 'לשון נכרים' כלומר שכך בלשון הגויים נודרים, ממילא כינויים הם פשוטים וברורים יותר מידות, שנחשב כמו שנדר באחת הלשונות. אבל למי שאמר שכינויים הם לשון שתקנו חכמים שחשובים לנדור בהם¹¹, אם כך הכינויים אינם יותר פשוטים מידות? מבארת הגמרא, כיון שכבר בדף הקודם הוצרכה הגמרא להוסיף ולשנות במשנה את דיני 'ידות', כמו כן נאמר שצריך עוד להוסיף ולשנות את ידות נדרים לפני¹² כינויי נדרים. ולפי זה כך שונים במשנה, כל ידות נדרים כנדרים וכל כינויי נדרים כנדרים, ואלו הן ידות האומר לחברו וכו', ואלו הן כינויים קונם, קונת, קונס וכו'.

"ניר להזיר" ידות נזירות כנזירות וידות נדרים ומבררת הגמרא, היכן ידות נדרים נלמדות בהיקש "לנדר נדר נזיר להזיר"

כתובות בתורה. ששנינו בברייתא, ידות נזירות נלמדות מהכתוב: "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנִדְרֵי נְזִיר לְהִזִּיר", ולומדים מהריבוי בכתוב: "נְזִיר לְהִזִּיר" לעשות¹³ ידות נזירות כנזירות. וידות נדרים נלמדות מההיקש של נדרים לנזירות, ושל נזירות לנדרים שנאמר: "לְנִדְרֵי נְזִיר לְהִזִּיר", לעשות נדרים כנזירות ונזירות כנדרים, כמו שנזירות עשה בה ידות נזירות כנזירות, אף נדרים

11 מפני שרוב הנודרים מתפסים בקרבן, ותיקנו שלא יאמר קרבן אלא קונם, כדי שלא יאמר לה' ולא יאמר אחר כך קרבן ונמצא שהוציא שם שמים לבטלה.

12 הר"ן אומר שמפני הדחק אומרים למ"ד שכינויים הם לשון שבדו חכמים, חסורי מחסרא ברישא, אפילו שמקודם הגמרא לא רצתה לומר שתחילת המשנה חסרה. או שנאמר שראוי להקדים לפרש את הידות שבאו מדרשה, לכינויים שאינם אלא לשון שבדו חכמים. ר"ן.

13 י' הר"ן והרא"ש לא גורסים, כנויי נזירות כנזירות, שהי כינויים אינם נלמדים מהכתוב בתורה אלא אם הם לשון נכרים פשוט שכינויים הם כמו שנדר נזירות במפורש ואין צריכים לרבות אותם, ואם הם לשון שבדו חכמים אינם נלמדים מהכתוב. ר"ן ורא"ש.

עשה בהם ידות נדרים כנדרים. ומה נדרים עובר בבל יחל ובבל תאחר, אם אמר ככר זה עלי ואכלה עובר בבל יחל ואם נדר להביא קרבן עובר בבל תאחר, אף נזירות עובר בבל יחל ובל תאחר. וכמו שבנדרים האב מיפר נדרי בתו¹⁴, והבעל מיפר נדרי אשת¹⁵, כשנדרה בדברים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבינה, כך בנזירות האב מיפר נזירות בתו, והבעל מיפר נזירות אשתו.

דיברה תורה כלשון בני שואלת הגמרא, מדוע צריך ללמוד את ידות נדרים בהיקש מנזירות, הרי גם בנדר כתוב: "לְנֶדֶר נֶדֶר"?¹⁶ עונה הגמרא, שאם היה כתוב "נדר לנדר" היינו לומדים מכאן שידות נדרים כנדרים, אבל בתורה כתוב "לְנֶדֶר נֶדֶר" והברייתא סוברת את הכלל של 'דיברה תורה כלשון בני אדם'¹⁷.

ולמי שאינו אומר דיברה תורה כלשון ב"א "נזיר להזיר" שהנזירות חלה על הנזירות

ולמי שאינו אומר דיברה תורה כלשון ב"א "נזיר להזיר" שהנזירות חלה על הנזירות

ולמי שאינו אומר דיברה תורה כלשון בני אדם, ולשיטתו בכל פעם דורשים מכפילות המילים, ואם כן את הדין שידות נדרים כנדרים לומדים מהכתוב "לְנֶדֶר נֶדֶר" שנאמר בנדרים, ומה לומדים מהנאמר בנזיר: "לְנֶדֶר נֶדֶר"¹⁸? עונה הגמרא, שהוא לומד מכאן שידות נדרים כנדרים, ולומד מההיקש של "לְנֶדֶר נֶדֶר נֶזִיר לְהִזִיר" שידות נזירות כנזירות. ומהכתוב "נֶזִיר לְהִזִיר" הוא לומד שהנזירות חלה על הנזירות, אם אמר הריני נזיר היום, הריני נזיר היום, לא ימנה מאותו יום שלשים יום של סתם נזירות, אלא הוא חייב להיות נזיר שלשים יום.

שואלת הגמרא, ולפי מי שחולק עליו, מניין לומדים שנזירות חלה על הנזירות? ומבארת הגמרא, שאם מי שאומר 'דיברה תורה כלשון בני

14 נלמד מ"ואם הניא אביה אותה"

15 נלמד מ"ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו"

16 בלשון בני אדם תמיד המקור קודם לשם הפעולה, ר"ן.

17 ואפילו במקום שאפשר לדרוש לא דורשים את הכפילות כמו שמוכח בב"מ דף ל"א, ר"ן.

18 הגמרא לעיל הקשתה, היקשא למה לי וכעת הגמרא מקשה להפך, מדוע כתוב לנדר נדר. מפני שכמו שאומרים מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא, כך אפשר לומר שהתורה כותבת את דין ידות בשניהם למרות שלמדנו אותו בהיקש, ולכן הגמרא הקשתה קושיה יותר טובה, אם יש ריבוי מדוע צריך את ההיקש. אבל אחרי שהגמרא אמרה שלמ"ד דיברה תורה כלשון בני אדם צריך ללמוד בהיקש, שואלת הגמרא למי שאינו סובר דיברה תורה כלשון בני אדם, את הקושיה הפחות טובה, כיון שהכתוב הקישם מדוע כתוב לנדר נדר, ואפילו שאפשר לומר טרח וכתב לה קרא, בכל מקום שאפשר למצוא בכל אחד לימוד דורשים אותו. ר"ן.

אדם' סובר שהנזירות אינה חלה על הנזירות¹⁹ אין קושיה, אבל אם הוא סובר שנזירות חלה על הנזירות מניין ילמד זאת? עונה הגמרא, כיון שכתוב: "נְזִיר לְהִזִּיר" ולא כתוב "נְזִיר לְיִזוּר"²⁰ לומדים את שני הדברים, שידות נזירות כנזירות, ושהנזירות חלה על הנזירות.

ובארץ ישראל אמרו שיש תנא שלומד שידות נדרים כנדרים מהכתוב "לְנִדָּר נִדָּר"²¹, ויש תנא שלומד שידות נדרים כנדרים מהכתוב "כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה"²².

מה נדרים עובר בבל יחל ובבל תאחר הגמרא הביאה שבברייתא שנינו שמקישים אף נזיר עובר בבל יחל את נדרים לנזירות שבשניהם עובר בבל

יחל ובל תאחר. שואלת הגמרא, מובן שהנודר יכול לעבור על 'בל יחל' כשאמר כבר זה אוכל ולא אכלה²³. אבל כיצד יתכן שיעבור על 'בל יחל' בנזיר בלא²⁴ שיעבור גם על איסור אחר²⁵, אם אמר הריני נזיר הוא נזיר, ואכל או שתה מכל היוצא מגפן היין הוא עבר גם על איסור 'בל יאכל' ו'בל ישתה'? אלא אמר רבא, שהברייתא אומרת שאם הוא אכל או שתה מן הגפן הוא עובר בשני לאוים, 'בל יחל דברו' ו'בל יאכל' או 'בל ישתה'!

ובבל תאחר כשאמר לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר עוד שואלת הגמרא, מובן שהנודר עובר בבל תאחר כאשר לא משלם את נדרו,

אולם כיצד עובר נזיר 'בבל תאחר'²⁶, הרי כיון שאמר הריני נזיר, ונעשה

19 הגמרא ברף י"ח שמסיקה שלכו"ע כשאמר הרי עלי שתי נזירות מונה שישים יום, והדבר נלמד מ'נזיר להזיר, היא למ"ד לא דיברה תורה כלשון בני אדם, אבל למ"ד דיברה תורה כלשון ב"א לא צריך פסוק למקרה כזה. ר"ן.

20 מפני שהיה צריך לכתוב לשון דומה ללשון בנדרים, לנזיר – לזוור. ר"ן.
21 ולשיטתם אינם סובר שלומדים מ"נְזִיר לְהִזִּיר" שני דברים. לפי מי שאומר 'לא דיברה תורה כלשון בני אדם' לומדים מהכתוב "לְנִדָּר נִדָּר" שידות נדרים כנדרים. מהכתוב "נְזִיר לְהִזִּיר" לומדים שהנזירות חלה על הנזירות. ומהכתוב "כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" לומדים שנדר שהותר מקצתו הותר כולו, אם כל היוצא מפיו חל יעשה, אבל אם לא חל כל היוצא, לא יעשה. ר"ן.

22 שאומר 'דיברה תורה כלשון בני אדם', והוא לומד מהכתוב "כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" שני דברים. שידות נדרים כנדרים, ושנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ואפילו שבארץ ישראל לא רצו ללמוד ממה שכתוב "נְזִיר לְהִזִּיר" ולא כתוב "נְזִיר לְיִזוּר" שני דברים. הם לומדים מהכתוב "כָּכָל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" את שני הדברים, מפני ששניהם נדרשים מהמשמעות של הכתוב.

23 רע"א מקשה הרי אין נדר בקום ועשה אלא בשב ואל תעשה. ורק בנדר שלא יאכל סוברים כמה פוסקים שכוונתו לאסור עליו את המאכל והנדר חל מדין יד אבל לא מצאנו נדר בקום ועשה, ונשאר בקושיה. גליון הש"ס.

24 אין להקשות שנלמד בהיקש מנזיר שיעבור בנדרים גם על איסור בל יאכל, מפני שאיסור בל יחל שייך גם בנזיר אבל איסור בל יאכל ובל ישתה לא שייך בנדר שבו אסורות כל האכילות וההנאות, שלא כמו בנזיר שאסורה בו רק אכילת ענבים ושתיית יין. ר"ן.

25 כמו שבנדרים הוא עובר על איסור בל יחל לבד, או מפני שכל מקום שאפשר לדרוש לדרשה אחרת דורשים ולא מעמידים לאוים יתרים, והיה צריך ללמוד מההיקש דרשה אחרת. ר"ן.

26 אי אפשר לומר שעובר בבל תאחר כמו שעובר כשנדר להביא קרבן ולא הביא את הקרבן. מפני שבקרבנות



נזיר נאסר מייד בענבים וביין, ואם אכל או שתה מהם הוא עובר על 'בל יחל דברו' ו'בל יאכל' או 'בל ישתה', וכיצד הנזיר עובר על 'בל תאחר'? ואין לומר שהוא עובר על 'בל תאחר' כשאמר הריני נזיר כשארצה, ואינו מתחיל לנהוג בנזירות. מפני שכשאמר הריני נזיר כשארצה, הוא תלה את הנזירות ברצונו בתנאי, ואינו עובר על 'בל תאחר' כשאינו רוצה להיות נזיר? עונה הגמרא, שאדם יעבור על 'בל תאחר' של נזירות כשאמר לא איפטר מן העולם עד שאהיה נזיר. והנזירות חלה עליו מייד, כמו ששנינו בברייתא, כהן שאמר לאשתו, שהיא בת ישראל, הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתי, אסורה לאכול בתרומה מיד שחוששים שמה ימות ונמצא שזרה אכלה תרומה. וכמו כן, אם אמר לא איפטר מן העולם עד שאהיה נזיר, מאותו הרגע הוא חייב לנהוג בנזירות שמא ימות. ואם הוא לא התחיל לנהוג בנזירות, עבר מיד על 'בל תאחר'.²⁷

הוא מחוסר מעשה הבאה, אבל בנזיר אינו מחוסר מעשה, והנזירות חלה מייד.

27 ואפילו שאם אכלה תרומה והוא לא מת לא עברה על איסור, אבל בנזיר לומדים בהיקש שהוא עבר מיד על איסור בל תאחר. מפני שהוא התחייב למנות נזירות בצורה שלא יהיה חשש שלא ישלים את נזירותו. והוא עובר מיד בבל תאחר אפילו שמלשון זה לא משמע שהוא יהיה נזיר מיד, ואפ' שבגדר להביא קרבן הוא עובר בבל תאחר רק אחרי ג' רגלים, מפני שאמר הרי עלי להביא קרבן בסתם, אבל אם אמר הריני נזיר בסתם הוא נזיר מיד ולא עבר בבל תאחר, וכשאמר לא איפטר מן העולם, כאילו אמר הרי עלי להביא קרבן מיד, ויעבור מיד על בל תאחר. והגמ' היתה יכולה לומר באומר הריני נזיר לפני שיעברו שתי שנים, ויעבור על בל תאחר אחרי ג' רגלים. ר"ן.

